

Chefsjustitieombudsmannen
Elisabet Fura

Inspektion av Kriminalvården, anstalten Mariefred, den 4 och 6 februari 2014

Närvarande från Riksdagens ombudsmän

Chefsjustitieombudsmannen Elisabet Fura (från lunch den 4 februari), byråchefen Jörgen Buhre, föredragandena Moa Skerfving (områdesansvarig), Charlotte De Geer Fällman (protokollförare) och Maria Malmgren.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes den 4 februari 2014 med att chefsJO:s medarbetare togs emot av kriminalvårdsinspektören Sinna Granath, varefter vissa handlingar granskades (protokoll över avskildhetsplaceringar och protokoll i misskötsamhetsärenden från år 2012 och 2013). Efter lunch förevisades anstaltens lokaler vid en rundvandring och samtal fördes med de intagna och med personal.

Den 6 februari 2014 redogjorde anstaltsledningen kort för anstaltens organisation och chefsJO redogjorde kort för JO:s verksamhet. Därefter förde chefsJO och hennes personal samtal med intagna. Inspektionen avslutades med en genomgång med anstaltsledningen av gjorda iakttagelser.

Iakttagelser m.m. under inspektionen

Organisation m.m.

Anstalten Mariefred hör till region Mitt. Anstalten byggdes år 1958 och har 112 platser i säkerhetsklass 2. Anstalten ligger två kilometer utanför Mariefreds centrum. I säkerhetsklass 2 placeras intagna som har strafftider från en månad upp till livstid att verkställa. Den genomsnittliga vistelsetiden i anstalten är tre år och fyra månader. Den senaste tiden har dock antalet kortare vistelsetider ökat.

Anstalten består av tre enheter (A, B och C), där enhet A består av bostadspaviljong 1 och 2, enhet B av bostadspaviljong 3 och 4 och enhet C av bostadspaviljong 5. Det finns 16 bostadsrum i paviljong 5 och 20 bostadsrum vardera i övriga paviljonger.

På enhet A vistas intagna som är dömda till kortare straff och de som blivit förflyttade till anstalten Mariefred från andra anstalter. På enhet B vistas intagna som är

dömda till utvisning efter avtjänat straff. På enhet C vistas intagna som studerar eller är sysselsatta med utelagsarbete.

Vid inspektionstillfället var det 99 personer intagna i anstalten. Enligt anstalten var den genomsnittliga beläggningen för 2013 cirka 92 procent.

Bemanning och bemötande

I anstalten finns ungefär 96 anställda på heltid. Ungefär hälften av personalen är kvinnor och 23 procent av personalen har en bakgrund ”utanför Sverige”. De talar 18 olika språk. Tolk används när intagna underrättas om beslut. Personalomsättningen är 6 procent, vilket bedöms som lagom.

Anstalten arbetar med dynamisk säkerhet genom kommunikation med de intagna. Årligen satsas 1 000 000 kronor på kulturella program. De intagna och personalen får i denna verksamhet möjlighet att mötas och samtala. Det framfördes dock från personalen att det med hänsyn till bemanningssituationen ibland var svårt att hinna med motiverande samtal, särskilt på vardagarna.

Det utförs inget planerat ensamarbete på anstalten. I de få fall detta ändå förekommer görs alltid en riskbedömning.

Det inträffar mycket sällan våld eller hot mot personalen. Däremot förekommer ibland hot eller våld mellan intagna. Det är dock sällsynt att intagna får förflyttning till en annan anstalt p.g.a. misskötsamhet, eftersom det finns möjlighet att omplacera intagna inom anstalten.

Flertalet av de intagna och personalen beskrev kontakten dem emellan som god och att personalen vistas bland de intagna på avdelningarna och i den dagliga verksamheten. Det framkom få uppgifter om att intagna utsatts för kränkande behandling av personalen. Uppgifterna gällde i dessa fall i huvudsakligen dåligt bemötande från en särskilt utpekad vårdare. En intagen anmärkte också på att personalen flera gånger om dagen gick in i hans bostadsrum med leriga skor för att kontrollera kommunikationsutrustningen.

Inskrivning och information om rättigheter

Vid ankomsten får de intagna ett introduktionssamtal och får del av informationsmaterial om anstalten. De får också ta del av lokala rutiner, och mottagandet signeras. Tolk används vid behov. På avdelningarnas expeditioner har de intagna tillgång till en pärm med tillämpliga föreskrifter och lagar.

En intagen som vistats i anstalten i två veckor anmärkte på att han inte fått någon introduktion till verksamheten i anstalten. När han anlände blev han anvisad ett rum och informerades om att han ”skulle jobba på måndag”. På måndagen följde han med de andra intagna till monteringen. Ingen personal tog emot honom där eller presenterade sig för honom. Han har fortfarande inte fått någon instruktion om arbetet. Han har fått en kontaktman men ingen information om rättigheter, regler eller rutiner. Kontaktmannen hänvisade honom till uppgifter som fanns på en an-

slagstavla men uppgifterna där visade sig vara inaktuella. Han fick inte heller ringa något samtal till anhöriga. Sammanfattningsvis tycker han att mottagandet på anstalten var förkastligt jämfört med hur det går till på andra anstalter och häkten han känner till. Han vill samtidigt framföra att personalen inte varit otrevlig i sitt bemötande av honom.

En annan intagen anmärkte på att det var svårt att få information om JO i anstalten.

Bostadsrum och gemensamma utrymmen

Bostadsrummen finns fördelade i fem separata byggnader (paviljonger) med separata rastgårdar. Intagna som inte bör träffas kan på detta sätt hållas åtskilda från varandra utan att behöva förflyttas till en annan anstalt.

I paviljong 5, som byggdes år 1994, finns 16 bostadsrum och två kök. Bostadsrummen är rymliga med bra inredning och toalett på rummet. Det finns gemensamma dagrum, duschar, bastu och tvättstuga på avdelningen. Det finns samtalsrum där de intagna kan tala ostört med personalen. Bostadsrummen har skjutdörrar, vilket gör att framkomligheten i korridoren underlättas. En nackdel är att bostadsrummen är lyhörda och att de intagna i rummen närmast avskildhetsavdelningen störs vid oroligheter där.

I samma paviljong finns ett rum för urinprovstagning som utrustats med en avskärmning gjord av en glasskiva med solfilm. När den intagne lämnar prov bakom skärmen kan personalen se genom glaset, men den intagne kan inte se, annat än personalens fötter. Viss personal upplever att arrangemanget underlättar för intagna att lämna urinprov.

I paviljong 2, som byggdes år 1958, finns 20 bostadsrum och ett litet pentry. Det finns bara utrymme för tio intagna att äta samtidigt, så de får äta i omgångar. Bostadsrummen som har målat betonggolv, är små och slitna (cirka 2,5x4 meter) med sedvanlig inredning och handfat. Det finns två gemensamma toaletter per enhet som delas av tio personer. Paviljongen upplevs som sliten och det luktar mögel och avlopp i entrén. I det gemensamma duschrummet och tvättstugan intill luktar det dock inte illa.

Enligt uppgift från personalen är det, p.g.a. en oskriven regel bland de intagna, ingen som ber att få gå på toaletten efter klockan 20.30 på kvällen. Detta får till följd att de intagna tvingas uträtta sina behov i handfat och papperskorg. På paviljongens trånga expedition saknas möjlighet till enskilda samtal med de intagna.

I paviljong 3, som är nyligen reoverad, är lukten i entrén utan anmärkning, det ligger en ny linoleummatta i korridor och bostadsrum. De är god ordning i bostadsrummen och i de gemensamma utrymmena på avdelningen och ingen skadegörelse.

En intagen framförde att vid utvisitation av tillhörigheter från de intagnas bostadsrum lämnas inte protokoll som anger vad som tagits ut från rummen.

En annan intagen uppgav att det fanns mögel i hans bostadsrum på grund av ett läckande handfat.

Vistelse i avskildhet

Vid avskildhetsplacering placeras de intagna på en särskild avdelning, belägen vid centralvakten, med fem bostadsrum.

Två av rummen (tidigare var de sjukrum med sjukhussängar) är rymliga och har säng, bord, stol, TV, och i en särskild del av rummet dusch, handfat och toalett. Det är inte möjligt att reglera ljusinsläppet i rummen på annat sätt än att personalen ger den intagna en filt att täcka för fönstret med. Dörren till rummen består av två skikt, varav det ena går att öppna vid behov av tillsyn. Det inre skiktet består av plexiglas och stål. Vidare finns en lucka i dörren som kan användas vid anbringande av handfängsel och vid servering av mat vid tillfällen då personalen arbetar ensam. I nämnda rum är det inte ovanligt att de intagna vistas under cirka en vecka upp till flera månader. Ofta placeras de intagna här på egen begäran eller för att det är nödvändigt med hänsyn till att det finns en risk för den intagnes eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa.

Tre andra mindre rum (uppskattningsvis 2,5 x 4 meter) för avskiljning är spartanskt inredda med en väggfast säng och ett handfat/vask, respektive en fristående säng mitt i rummet. Denna säng kan användas vid bältesläggning. Sedan år 2009 har bältesläggning förekommit vid tre tillfällen. Sängens konstruktion är inte så väl anpassad till bältesläggning, den fastspände riskerar att slå i huvudet i karmen vid huvudändan och karmen vid fotändan försvarar att på ett värdigt sätt lägga en person i sängen. Detta kommer, enligt uppgift från personalen, att åtgärdas av anstalten. Inte heller i dessa rum går det att reglera ljusinsläppet på annat sätt än att personalen tillhandahåller en filt för att täcka över fönstret vid behov. Dessa mindre rum används enligt uppgift från personalen endast vid kortare placeringar, maximalt två till tre dagar.

Rummen för avskildhet är kameraövervakade. Denna övervakning ersätter inte sekundbevakning, men kan vara till hjälp i andra fall som ett komplement till annan tillsyn. Om det inte finns behov av denna typ av övervakning kan personalen stänga av kamerorna. Om kameran är av eller på framgår dock inte i rummet.

Möjlighet till daglig utomhusvistelse

De intagna erbjuds utomhusvistelse varje vardag klockan 14.40–15.30, 16.20–17.10 eller 17.10–18.00. Dessutom 30 minuter vid lunchtid. På helgerna erbjuds utomhusvistelse en timme på förmiddagen och en timme på eftermiddagen samt 30 minuter i en rastgård vid lunchen. Anstalten har flera stora avskilda promenadgårdar som består av gräsmattor, kur för rökning och regnskydd, trädgård, växthus och promenadvägar. Vissa rastgårdar är kuperade och lutar förhållandevis kraftigt (gräsbevuxna med träd). Det finns också en stor fotbollsplan som används sommartid.

Avskildhetsavdelningen har nyligen fått nya rastgårdar. Den gård vi ser har inget regnskydd. Den kan beskrivas som en cirka 2 x 5 meter stor nätbur med asfaltsbeläggning. Plastväv har satts upp på stängslet mot anstaltens entré. Gården saknar regnskydd eller annan inredning. Anstalten har planer på att förse rastgården med ett fast bord. Rastgården kommer att bli kameraövervakad.

De avskildhetsplacerade erbjuds promenad utomhus en timme varje dag. De erbjuds också möjlighet att röka utomhus i samband med samtliga måltider.

Flera intagna på paviljong 2 klagade på att rastgården var i dåligt skick och svår att gå i då den är ”brant som en skidbacke”.

En intagen klagade på att den stora rastgården stängts av efter en incident med en försvunnen visitationsväska och att den rastgård som nu användes var i mycket dåligt skick.

Kontakt med omvärlden

I anstalten finns sex besöksrum, varav ett familjerum. Besök bokas måndag till torsdag. Besökstider på vardagar är klockan 9.30–15.00 och på helger 9.30–16.30. På måndagar och tisdagar tas endast bevakade besök emot. För att underlätta kontakten med anhöriga tillämpar anstalten en flexibel policy för besökstider, särskilt när det gäller besök av barn.

Besöksavdelningen, som finns i en byggnad från 1958, ger ett något slitet intryck. De fem trånga besöksrummen är möblerade med två fåtöljer, ett bord och en soffa klädd i ett ylletyg som, enligt uppgift, är svårt att hålla rent. Dessa rum är mindre lämpliga för barn, men det finns leksaker och barnböcker i korridoren utanför rummen. Rummen är låsta utifrån under besöken. På väggen i rummen finns det en kommunikationsradio med förbindelse till centralvakten.

Vid besök av barn används i första hand en särskild lägenhet anpassad för yngre besökare. Den är dock inte till för att besökarna ska övernatta. I lägenheten (två rum om cirka 20 m²) finns ett pentry, TV och DVD, leksaker, barnböcker och en spjalsäng.

Det har aldrig funnits någon övernattningslägenhet i anstalten. Vid behov av övernattningslägenhet förmedlar anstalten kontakt med en tidigare anställd i anstalten som hyr ut billiga rum till de intagnas anhöriga. Det händer att de intagna själva betalar för detta boende med egna medel.

Det är det vakthavande befälet som fattar beslut i besöks- och telefontillståndsärenden. Normalt fattas beslut i dessa ärenden samma vecka som samtycket från den person som den intagne vill ha kontakt med kommer in till anstalten. I de fall handläggningstiden blir längre underrättas den intagne. Brev till intagna delas ut samma dag som de kommer till anstalten, omkring klockan 16.00. Brev som de intagna vill skicka lämnas till personal och skickas samma dag. Varje avdelning är försedd med en bärbar telefon per tio intagna.

Handläggning av hemställningar m.m.

De intagna lämnar hemställningar i handen till personalen och inte i en särskild låda. Flera intagna framförde att många av de intagnas hemställningar försvinner och att handläggningstiderna för de som inte försvinner är långa. Flera av de intagna har börjat begära kopior av sina hemställningar efter att de inkomststämplat. I och med detta är det inte längre lika många som försvinner. Det har även hänt att en intagens beställningslistor till kiosken har försvunnit vilket medfört att denne vissa veckor inte fått sina varor. En intagen framförde att en utpekad vårdare ”sorterade” hemställningar man gav honom, och bara vidarebefordrade de han ansåg angelägna.

En intagen framförde att en särskild blankett användes för att begära saker från förrådet. Handläggningstiden i dessa fall var cirka tio dagar, vilken han menade var längre än den tidsgräns som gäller för hemställningar.

Sysselsättning och aktiviteter

De intagna har sysselsättningsplikt vardagar klockan 8.00–11.30 och 13.10–15.50. I anstalten finns följande former av sysselsättning: monterings- och förpackningsarbete, mekanisk verkstad, hantverk och servicearbeten. Vidare erbjuds vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå, svenska för invandrare och läs- och skrivträning. I mån av resurser erbjuds också utbildning på högskolenivå. Anstalten har även en yrkesutbildning till plåtslagare. De behandlingar och program som erbjuds är ETS (enhanced thinking skills), Brottsbrytet, One to one, Återfallsprevention och BSF (beteende samtal förändring). Övriga program i anstalten är gruppverksamhet, föräldracirklar, yoga och social träning.

Anstalten har en idrottshall med ett gym (som är tillgängligt för de intagna under samma tider som de har rätt till utevistelse) samt ett bra bibliotek med böcker och tidskrifter på 18 språk. Det finns ett musikrum som används både av enskilda intagna och för gruppverksamhet i t.ex. gitarr, trummor och studier. Det finns också ett rymligt andaktsrum. Anstalten besöks regelbundet av kyrkan och KRIS (kriminellas revansch i samhället) liksom av IBUS (individuellt behovsstyrt uthålligt stöd) och Livskraft. Ett antal kulturprogram anordnas med inriktning på bl.a. teater, musik och poesi. ”Sagostunden” och en samtalsgrupp med temat ”Att vara medmänniska” finns också.

Några intagna klagade på att det var för lite att göra i produktionen. En annan intagen klagade på att han inte på fyra månader hade fått påbörja någon programverksamhet. Det var först nu när JO skulle komma på besök som han fick plats på ett program. En annan intagen som arbetade i produktionen framförde önskemål om att få pröva på skapande verksamhet i kulturrummet (arbetsrotation). Det framfördes även klagomål på att det var dåligt utbud av aktiviteter på helgerna. En intagen som är dömd till utvisning och inte talade svenska klagade på att han inte kunde delta i något behandlingsprogram.

Hälso- och sjukvård

Det finns två heltidsanställda sjuksköterskor som arbetar klockan 7.00–16.30 dagligen. En somatisk läkare tjänstgör en dag per vecka och en psykiater tjänstgör två dagar per månad. Det finns också tandläkare en dag per vecka och psykolog två dagar per månad. Vid sjukdomsfall under den tid det inte finns sjukvårdspersonal tillgänglig i anstalten kontaktas sjukvårdsupplysningen för råd om lämpliga åtgärder.

Sjuksköterskan håller sällan ankomstsamtal med en nyanländ intagen på grund av att detta i flertalet fall redan är gjort i häktet. Det kontrolleras alltid att detta är gjort. Sjuksköterskan kallar dock till sig alla som har någon typ av medicinering.

Sjukvårdsmottagningen beskrivs som en liten vårdcentral i anstalten. Mottagningen har telefontid 30 minuter om dagen, då de intagna kan ringa och boka tid, fråga om medicinering m.m. Intagna som vill träffa sjukvården kan också fylla i en blankett som läggs i ett igenklistrat kuvert som ges till en vårdare, som lämnar det i sjukvårdens postfack. Facket töms varje dag.

Väntetiden för att få träffa sjuksköterska är under en vecka och till somatisk läkare eller psykiatriker två veckor.

Det är det vakthavande befälet som fattar beslut om vistelser utanför anstalten för att besöka t.ex. sjukhus. Det vakthavande befälet tar också ställning till frågor om bevakning och användning av fängsel. Det är också det vakthavande befälet som beställer ambulans. Vid transport till Mälarsjukhuset eller Södertälje sjukhus tar transportledaren kontakt med sjukhusets bevakningsbolag för att kunna undvika onödig exponering av den intagne. Man använder inte sjukhusets huvudentré och den intagne ges möjlighet att dölja fängslan med en jacka eller dylikt. Man försöker se till att den intagne inte behöver sitta i det allmänna väntrummet. Vilken fängselnivå som ska användas och orsaken till detta dokumenteras i permissionssedeln. I regel använder personalen tjänstedräkt vid utevistelser. Inför en sjukvårdstransport har det vakthavande befälet kontakt med anstaltens sjuksköterska för att avgöra om fängslan behöver tas av under besöket. Om fängslan ska tas av vid undersökningen dokumenteras det i permissionssedeln. Om det under besöket uppstår behov att ta av fängslan kontaktar transportledaren det vakthavande befälet. Det vakthavande befälet går igenom med transportpersonalen vilket förhållningssätt som gäller under en sjukvårdstransport och poängterar att den intagne inte ska exponeras i onödan.

Om det från anstaltens sida bedöms finnas behov av att en intagen placeras på psykiatrisk klinik körs den intagne till den psykiatriska kliniken för bedömning.

Det finns defibrillator på några ställen i anstalten och vissa nyckelpersoner i personalen har fått utbildning i hur utrustningen används.

En intagen klagade på att han inte fick komma till sjukgymnasten då han brutit en tå och behövde träna upp den.

Avslutande genomgång

ChefsJO och hennes medarbetare höll en avslutande genomgång med kriminalvårdschefen Mohamed Gulied, regionjuristerna Vickie Sarlin och Jonathan Rydén, vakthavande befälet Benny Larsson, kriminalvårdsinspektörerna Göran Gustavsson och Eva Medin samt tf. kriminalvårdsinspektören Patrik Pettersson Norberg.

Genomgången inleddes med att chefsJO tackade för det vänliga bemötande som hon och hennes medarbetare fått av anstaltens personal i samband med inspektionen. Därefter redogjorde chefsJO och hennes medarbetare för de iakttagelser som gjorts vid granskning av handlingar och för frågor som tagits upp av de intagna. I samband med det antecknades följande.

Granskning av handlingar

Misskötsamhetsärenden

Maria Malmgren redogjorde för de iakttagelser som gjorts i samband med granskningen av misskötsamhetsärenden och uppgav bl.a. följande. Det allmänna intrycket är att anstalten skriver välmotiverade beslut med angivande av korrekt lagrum. Handläggningstiderna var genomgående godtagbara och uppgick som mest till tre veckor.

Beslut om avskildhet

Moa Skerfving redogjorde för vad som framkommit vid granskningen av handlingar avseende beslut om avskildhet och anförde bl.a. följande. Det allmänna intrycket var att anstalten skött omprövningen av besluten på ett fullgott sätt. I några fall hade intagna som varit avskildhetsplacerade mer än en månad inte genomgått läkarundersökning i den tid som föreskrivs i 6 kap. 10 § fängelselagen (2010:610). I några fall hade uppgift om att läkarundersökning genomförts inte dokumenterats i Kriminalvårdsregistret (KVR), utan enbart i den intagnes patientjournal. I flera fall saknades korrekt lagrumshänvisning och i ett fall fanns det ingen redogörelse för innehållet i den bestämmelse som tillämpats.

Samtal med intagna

Hemställningar försvinner

Anstalten framförde att de känner igen klagomålen om att hemställningar försvinner och att handläggningstiderna är långa. En orsak till problemet med långa handläggningstider kan vara att svaren på hemställningar läggs i kontaktmannens fack. Är kontaktmannen inte där på grund av sjukdom eller av något annat skäl får den intagne inte del av svaret. Det förekommer också att en hemställan som är under handläggning blir liggande hos en långtidssjukskriven. Anstalten arbetar med att finna bättre rutiner för att hantera handläggningen av hemställningar.

Särskild blankett för förrådsärenden

Anstalten bekräftade att en särskild blankett används när de intagna begär att få inneha saker som förvaras i förrådet. Den skriftliga begäran läggs i ett särskilt postfack och handläggs av särskild personal. Tillhörigheter hämtas från förrådet en viss dag per vecka och en begäran bör ha kommit in sju dagar innan för att hinna be-

handlas. Under denna tid ska tillhörigheterna hinna kontrolleras, plomberas m.m. Detta innebär att det kan ta över en vecka att få upp saker från förrådet.

Dåligt bemötande av en utpekad kriminalvårdare

Anstaltsledningen känner till frågan och har talat med den utpekade kriminalvårdaren.

Utvisitation av tillhörigheter från bostadsrum

Anstalten anförde att det finns rutiner för att upprätta protokoll i samband med att de intagnas bostadsrum visiteras.

Arbetsrotation

Anstalten är positiv till tanken på att införa arbetsrotation för de intagna för att skapa ökad omväxling av sysselsättningen.

Promenadgårdarna

Skälet till att den stora rastgården stängdes i oktober 2013 var att Kriminalvårdens huvudkontor påpekat att det inte går att garantera de intagnas säkerhet där efter mörkrets inbrott. Den är därför stängd i vart fall till den sista mars 2014. Därefter kommer ett nytt beslut att tas om detta. På de små rastgårdarna kan de intagnas säkerhet garanteras. Vissa av dessa rastgårdar kommer att renoveras.

Inomhusmiljön på paviljong 1 och 2

Anstaltens ledning uppgav att kommunens miljökontor besökt anstalten med anledning av miljöproblemen på dessa paviljonger. Anstalten arbetar med att förbättra situationen.

Inskrivning och information om rättigheter

Anstaltens ledning uppgav att enligt anstaltens rutiner ska ett introduktionssamtal äga rum ganska omgående efter den intagnes ankomst till anstalten.

Dåligt med aktiviteter på helgerna

Ansvarig för fritidsverksamheten uppgav att de intagna på helgerna har tillgång till sällskapsspel (det köps nya två gånger om året), de har tillgång till gymmet två gånger per dag under helgen, tipspromenader anordnas liksom bingo och bakning. Kulturevenemang och gudstjänster erbjuds också. Att personalstyrkan är lägre under helgerna utgör en begränsning av möjligheterna till sysselsättning.

Intagens, som inte behärskar svenska språket, möjlighet att delta i behandlingsprogram

Anstalten anförde att de behandlingsprogram som erbjuds i anstalten är på svenska och att det oftast rör sig om verksamhet i grupp. Det finns inte heller tillgång till personal som kan ge behandling på annat språk än svenska. Däremot ska en svetsutbildning påbörjas som riktar sig särskilt mot utvisningsdömda.

Tillgång till sjukgymnast

Anstalten anförde att det inte är kö för att komma till sjukgymnasten.

Kameraövervakning

Samtal fördes kring frågan om kameraövervakning i de tre spartanskt inredda avskildhetsrummen. Det är i första hand personer som är aggressiva mot sig själva eller andra som placeras i dessa rum, och i 95 procent av fallen finns en risk för att de ska komma till skada. För andra intagna finns en möjlighet att flytta dem till anstalten Hällby där det finns 20 platser för avskildhet.

Anstalten anförde att det är kriminalvårdsinspektören eller vakthavande befäl som beslutar om kameraövervakning i samband med beslutet om avskildhet. Det framfördes att det borde stå i besluten om avskildhet att den intagne ska kameraövervakas, men att det var osäkert om så gjordes i praktiken.

Vickie Sarlin anförde att uppgift om kameraövervakning inte behöver stå i avskildhetsbeslutet utan kan framgå av daganteckningarna. Anstaltens ställningstagande beträffande kameraövervakning går inte att överklaga, eftersom det rör sig om ett faktiskt handlande.

Anstalten anförde vidare att de intagna informeras om att de är kameraövervakade. Kamerorna täcks inte över när de är avstängda, så den intagne kan inte på så sätt se om övervakning sker eller inte.

Från JO:s sida anfördes att i anstalten Saltvik används en huva (i praktiken en yllemössa) som sätts över kameran i avskildhetsrummet när den inte används. På detta sätt kan den intagne, när behov av kameraövervakning saknas, slippa känslan av att vara övervakad.

ChefsJO låter till protokollet anteckna följande.

I kameraövervakningslagen (2013:460) finns stöd för att övervaka en intagen som är placerad i avskildhet med hjälp av kamera. Ställningstagandet att en intagen som är placerad i avskildhet, eller ska placeras i avskildhet, ska bli föremål för kameraövervakning måste göras i varje enskilt fall och ska självfallet dokumenteras. Som Kriminalvården anført är det inte möjligt att överklaga ställningstagandet att den intagne ska övervakas med hjälp av kamera, och det är därför i och för sig fullt möjligt att låta uppgiften om kameraövervakning framgå av daganteckningarna. Om det redan då beslutet om avskildhet fattas görs bedömningen att kameraövervakning ska ske, faller det sig dock enligt min mening mest naturligt att anteckna detta i avskildhetsbeslutet.

Vid protokollet

Charlotte De Geer Fällman

Justerat den 26/3 2014

Elisabet Fura